

бюро розслідувань в Україні) [Електронний ресурс]. — Режим доступу до док.: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvid-pobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanikh-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382).

До того ж при формуванні особового складу (проведення конкурсів) ключовий акцент поставлений на компетентність, високопрофесійність та абсолютну незалежність від існуючої в країні структури влади (Бусол О. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності (в контексті незалежності Державного бюро розслідувань в Україні) [Електронний ресурс]. — Режим доступу до док.: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvid-pobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanikh-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382).

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що в найближчому майбутньому продовжиться формування особового складу та практичне втілення законодавчих положень щодо створення та розвитку Державного бюро розслідувань. Кожен крок супроводжується увагою громадськості та суспільними надіями та очікуваннями, висвітлюється в ЗМІ та інших веб ресурсах. Адже на часі — запуск одного з ключових гарантів протидії високопосадовій та корупційний злочинності в Україні.

Головчук В. А.

доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук

ЗАПОБІГАННЯ ДЕРЖАВНИМ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ЗЛОЧИНАМ, ВІДНЕСЕНИМ ДО ЙОГО КОМПЕТЕНЦІЇ

Приписи ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» передбачають, що метою здійснення правоохоронної діяльності Державним бюро розслідувань (далі по тексті — ДБР) є запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

В ч. 1 ст. 5 Закону України «Про державне бюро розслідувань» перед ДБР ставиться завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування: 1) злочинів, вчинених службовими особа-

ми, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України; 2) злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України; 3) злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених ст. 422 Кримінального кодексу України.

Реалізація вказаних мети та завдань, в частині запобігання злочинам, віднесених до компетенції ДБР, можлива через його повноваження, закріплені в пунктах 1, 2 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», а саме:

- через участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, внесення відповідних пропозицій на розгляд Кабінету Міністрів України;

- здійснення інформаційно-аналітичних заходів щодо встановлення системних причин та умов проявів організованої злочинності та інших видів злочинності, протидію яким віднесено до компетенції ДБР, вжиття заходів до їх усунення.

Таким чином, з аналізу положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» вбачається, що перед ДБР поставлена мета та завдання із запобігання злочинам, віднесених до його компетенції. Одночасно, в повноваженнях ДБР визначені основні форми реалізації вказаної мети та завдань.

Проте, чи буде на практиці реалізована вказана мета та завдання? Аналізуючи діяльність органів досудового розслідування, які вже функціонують в Україні (органи Національної поліції; органи безпеки; органи, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України), можна впевнено стверджувати, що завдання із запобігання злочинності вказаними органами не в повній мірі реалізується. Діяльність органів досудового розслідування більше зосереджена на виявленні, припиненні, розкритті та розслідуванні злочинів. Взагалі особливістю діяльності більшості суб'єктів владних повноважень в Україні є усунення проблем, які вже настали та пошук винних осіб, а не запобігання вказаним проблемам.

В свою чергу при розбудові ДБР необхідно уникнути тих проблем, з якими стикалися (стикаються) органи досудового розслідування при їх розбудові та функціонуванні.

Для забезпечення реалізації мети та завдань із запобігання злочинам, віднесених до компетенції ДБР, можна виділити такі основні напрямки.

1. Для узагальнення та аналізу найбільш типових проявів і детермінант злочинів, віднесених до компетенції ДБР, є необхідним створення у складі ДБР окремого структурного підрозділу, який узагальнював би інформацію щодо виявлених, припинених, розкритих та розслідуваних злочинів, віднесених до компетенції ДБР, практики розгляду зазначених кримінальних проваджень судами та стан виконання вироків у вказаних справах, динаміку злочинів, віднесених до компетенції ДБР.

Вказаний підрозділ на основі узагальненого та проаналізованого матеріалу має розробляти заходи із запобігання злочинам, які віднесені до компетенції ДБР, готувати пропозиції на розгляд Кабінету Міністрів України щодо формування та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності. Крім цього, даний підрозділ має займатись підготовкою рекомендації для органів, установ та організацій щодо усунення причин та умов проявів злочинів, віднесених до компетенції ДБР.

2. Створити при ДБР науково-консультативну раду, яка б займалась: підготовкою науково-обґрунтованих висновків, зокрема з питань запобігання злочинам, віднесеним до компетенції ДБР, здійснювала попередній розгляд проектів пропозиції, які надаються на розгляд Кабінету Міністрів України щодо формування та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності; проведенням попереднього розгляду інших питань діяльності ДБР, підготовка яких потребує наукового забезпечення.

3. Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», для виявлення передових думок, зокрема з питань запобігання злочинам, віднесених до компетенції ДБР, необхідно щорічно проводити наукові та науково-практичні конференції. За наслідками проведених конференцій узагальнювати висновки та пропозиції, які в подальшому використовувати в підготовці пропозицій та рекомендацій із запобігання злочинам, віднесених до компетенції ДБР.

4. На основі узагальнень та висновків отриманих в результаті: проведення наукових та науково-практичних конференцій; від науково-консультативної ради; від структурного підрозділу ДБР, який відповідатиме за аналіз та узагальнення даних щодо злочинів, віднесених до компетенції ДБР, систематично подавати до Кабінету Міністрів

України пропозиції щодо формування та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності. Крім того, ДБР необхідно направляти до органів, установ та організацій рекомендації щодо усунення причин, умов та наслідків злочинів, віднесених до його компетенції.

У випадку прийняття пропозицій та рекомендацій ДБР необхідно здійснювати постійний контроль за поетапною реалізацією та виконанням пропозицій і рекомендацій, вживати заходів до повного їх виконання. У випадку не прийняття пропозицій та рекомендацій ДБР, забезпечити отримання обґрунтованої відмови та подальше доопрацювання питань з урахуванням доводів наведених у відмові.

Підсумовуючи викладене можна прогнозувати два варіанти розвитку ДБР в напрямку реалізації мети та завдання в частині запобігання злочинам, віднесених до його компетенції.

Варіант перший. У випадку не приділення належної уваги реалізації мети та завдань із запобігання злочинам, віднесеним до компетенції ДБР, розробленню обґрунтованих заходів запобігання вказаним злочинам, ДБР піде по шляху вже існуючих органів досудового розслідування. Тобто буде займатися лише наслідками злочинних проявів, при цьому не маючи можливості жодним чином вплинути на стан злочинності.

Варіант другий. У випадку відведення належного місця в системі ДБР науково-консультативній раді та структурному підрозділу, який займатиметься узагальненням, аналізом та розробкою заходів запобігання злочинам, віднесених до компетенції ДБР; підготовки якісних та обґрунтованих пропозицій із запобігання злочинам, віднесеним до компетенції ДБР; систематичного контролю за поетапним їх впровадженням, ДБР матиме можливість впливати на стан злочинів, віднесених до його компетенції.